

УДК 378.036-057.875 (045)

UDC 378.036-057.875 (045)

DOI: 10.31475/ped.dys.2018.24.10

АЛЛА ГРИГОР'ЄВА,

викладач

*(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139)***ALLA HRYHORIEVA,**

lecturer

*(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
Proskurivskoho Pidpillia str., 139)***ORCID: 0000-0003-2994-2555****Модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки****Model of the Development of Creative Abilities of the Future Teachers of Primary Classes in the Process of Art-labor Training**

У статті акцентовано увагу на переосмисленні парадигми освіти. Відмічено, що особливе місце у формуванні творчої особистості майбутнього учителя початкових класів належить дисциплінам мистецького та художньо-трудового спрямування. Висвітлено сутність поняття «модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки». Запропоновано авторську модель означеної підготовки. Зосереджено увагу на основних блоках моделі: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, організаційно-процесуальний, оціночно-діагностичний, результативний. Визначено педагогічні умови розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи у процесі художньо-трудової підготовки, серед яких: створення проблемно-пошукових ситуацій та творчих завдань; використання проектних технологій навчання; оптимальне поєднання навчальної та позанавчальної роботи на засадах творчої взаємодії. Зазначено, що педагогічні умови ефективно реалізуються через наступні методи, форми, засоби розвитку творчих здібностей: інтегровані лекції, семінари-дискусії, рольові ігри, проектна діяльність студентів (творчі проекти та їх демонстрація, складання портфоліо), конкурсно-виставкова робота (фестивалі, виставки, конкурси, інсталяції, соціальні проекти), рефлексивні вправи (твори-роздуми, рефлексивні есе, нариси), самостійна дослідницька діяльність студентів (аналіз наукових джерел, аналіз досвіду практичної роботи, рецензування). Зроблено висновок про цілісність, поетапність та динамічність авторської моделі; можливість інтегрування розробленої системи в існуючі умови вищої освіти.

Ключові слова: творча особистість, художньо-трудова підготовка, модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки.

The article focuses on redefining the paradigm of education. It is noted that the new Ukrainian school should ensure the comprehensive development of the individuality of person as a personality and the highest value of society on the basis of identifying his or her inclinations, abilities, gifts and talents. The central figure in the modernization of the educational process is the teacher of the new formation – the researcher-pedagogue, a creative personality, a professional whose characteristic features are modern scientific and pedagogical thinking, high spirituality, intelligence, optimism, constant readiness for self-education, self-development. Therefore, special attention requires the formation of the creative personality of the teacher, his or her professionalism. It is mentioned that a special place in the formation of the creative personality of the future teacher of primary classes belongs to the disciplines of artistic and labor orientation, the purpose of which is: development of the ability of students to fully perceive the phenomena of art, social life, nature; formation of creative thinking, aesthetic tastes, expansion of world outlook in the field of artistic and folk culture, knowledge deepening; development of interest to the beauty in the environment; perfection of moral, aesthetic needs and interests of youth, their aesthetic orientations, analysis of artistic works; development of emotionality, sensory-ideological attitude of students to the environment in all its manifestations; activating creative self-expression of students.

The essence of the concept «model of development of creative abilities of the future teachers of primary classes in the process of artistic-labor training» has been highlighted. The author's model of the mentioned preparation has been offered. The attention is focused on the main blocks of the model: target,

theoretical-methodological, content, organizational-procedural, evaluation-diagnostic, effective. The pedagogical conditions of development of creative abilities of the future teachers of primary school in the process of artistic-labor training have been determined, among them: creation of problem-solving situations and creative tasks; use of project technology training; optimal combination of educational and extra-curricular work on the basis of creative interaction. It is noted that pedagogical conditions are effectively realized through the following methods, forms, means of development of creative abilities: integrated lectures, seminars-discussions, role games, project activity of students (creative projects and their demonstration, drawing up of a portfolio), competition-exhibition work (festivals, exhibitions, contests, installations, social projects), reflexive exercises (compositions-reflections, reflexive essays, sketches), independent research activity of students (analysis of scientific sources, analysis of practical experience, reviews). The conclusion is made on the integrity, step-by-step and dynamism of the author's model; the possibility of integrating the developed system into existing conditions of higher education.

Key words: *creative personality, artistic-labor training, model of development of creative abilities of the future teachers of primary school in the process of artistic-labor training.*

Вступ / Introduction. В умовах реформування вищої педагогічної школи особливої актуальності набуває проблема модернізації підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Нова українська школа має забезпечувати всебічний розвиток індивідуальності людини як особистості та найвищої цінності суспільства на основі виявлення її задатків, здібностей, обдарованості і талантів. В Україні прийнято низку законів, зокрема «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.), одним із пріоритетних завдань якої є формування творчої особистості, котра здатна здійснювати інноваційну діяльність, забезпечувати потреби суспільства та ринку праці. Реформи, що відбуваються у системі середньої освіти, також визначають основні вимоги щодо підготовки педагогічних кадрів. Ключовим компонентом Концепції Нової української школи (2016 р.) є умотивований учитель, який має академічну свободу та свободу творчості, навчається впродовж життя, вміє імпровізувати та експериментувати.

Центральною фігурою у модернізації освітнього процесу є педагог нової формації – педагог-дослідник, творча особистість, професіонал, для якого характерними ознаками є сучасне науково-педагогічне мислення, висока духовність, інтелігентність, оптимізм, постійна готовність до самоосвіти, саморозвитку. У цьому контексті набуває актуальності проблема розвитку творчих здібностей, яка надасть можливість майбутньому вчителю оригінально розв'язувати професійні завдання, удосконалювати процес навчання та виховання школярів; забезпечить мотивацію на самовдосконалення, саморозвиток та самореалізацію особистості.

Мета та завдання / Aim and Tasks. **Мета статті** – розробити та представити структурно-функціональну модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи у процесі художньо-трудової підготовки.

Завдання: проаналізувати художньо-трудова діяльність як чинник формування творчих здібностей студентів; визначити педагогічні умови розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи у процесі художньо-трудової підготовки; охарактеризувати компоненти авторської моделі.

Методи / Methods. Аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, конкретизація, моделювання, ідеалізація, узагальнення – для з'ясування сутності, особливостей, структури та характеристики рівнів розвитку творчих здібностей; визначення, обґрунтування педагогічних умов та розроблення структурно-функціональної моделі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи у процесі художньо-трудової підготовки.

Результати / Results. Під моделлю слід розуміти штучну систему елементів, яка з певною точністю відображає деякі властивості, сторони, зв'язки об'єкта, що досліджується (Гончаренко С., 2008). На думку С.Сисоевої, «модель – це об'єкт, який відповідає іншому об'єкту (оригіналу), замінює його при пізнанні і дає про нього або його частини інформацію. Моделі найчастіше бувають у вигляді малюнків, схем, таблиць, символів або описуються у вигляді текстів» (Сисоева С. & Кристопчук Т., 2013).

Традиційно модель професійної підготовки вчителя включає декілька основних компонентів:

- 1) цільовий компонент (цілемотиваційний, соціально-цільовий тощо);
- 2) змістовий компонент (змістово-діяльнісний, змістово-процедурний тощо) – виявляє специфіку змісту професійної підготовки, побудованої з урахуванням комплексу принципів;
- 3) процесуальний (діяльнісний, технологічний, діялісно-процедурний тощо) – вміщує характеристику основних форм професійної підготовки, засобів її здійснення, в тому числі авторську складову процесу професійної підготовки;

4) результативний (оцінно-результативний, оцінно-рефлексивний, дослідницько-рефлексивний, аксіологічний тощо) – яким детерміновано співвіднесення мети і результату розробленої моделі та здійснюється перевірка отриманих результатів у процесі експерименту (Пушкар Т., 2013).

Структурно-функціональна модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки відображає єдність цільового (мета і завдання, кінцевий результат), теоретико-методологічного (підходи, принципи), змістового (навчальні дисципліни), організаційно-процесуального (педагогічні умови, етапи, методи, форми, засоби навчання), оціночно-діагностичного (критерії, показники, методи діагностики та рівні розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи) та результативного блоків. Розглянемо детальніше кожен із цих блоків.

Цільовий блок є основним компонентом моделі, оскільки визначає її зміст, структуру та кінцеву мету, яку необхідно досягнути. У контексті нашого дослідження метою є: розвиток творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки. Теоретико-методологічний блок включає підходи та принципи. Згідно тверджень І. Зимньої «підхід до навчання» у закладах вищої освіти – це світоглядна категорія, у якій відображено соціальні настанови суб'єкта як носія суспільної свідомості; глобальна та системна організація освітнього процесу, що включає усі його компоненти і самих суб'єктів педагогічної взаємодії (викладача, учителя – учня, студента) (Зимняя І., 1999). Аналіз наукових джерел з цієї проблеми дає змогу констатувати, що науковці визначають різний комплекс методологічних підходів для підготовки вчителів початкової школи.

Системний підхід забезпечує цілісність дослідження процесу розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки, уможливорює вивчення його природи та внутрішніх механізмів функціонування; завдяки цьому підходу, розвиток творчих здібностей студентів розглядається як педагогічна система, що характеризується такими ознаками: субстанціональністю елементів, які становлять систему; структурністю, що встановлює наявність взаємозв'язків і відношень між елементами системи; функціональністю, що дозволяє розглядати педагогічну систему як цілісну й дієву (Курач М., 2016). Діяльнісний підхід передбачає наявність у майбутніх учителів початкової школи здатності до застосування професійних умінь у власній практичній діяльності; постійне вдосконалення набутих умінь і навичок для переходу на вищий рівень педагогічної майстерності. Особистісно орієнтований підхід передбачає співтворчість студента та викладача в освітньому процесі. На думку О. Дунаєвої, формування педагогічної креативності майбутніх учителів в умовах особистісно орієнтованого підходу базується на індивідуально-творчому розвитку особистості, що передбачає не запам'ятовування та репродукування інформації, а її творче перетворення, знаходження в ній особистісного сенсу, формування до неї особистісного ставлення, оцінку її важливості, розуміння виховної потужності педагогічних ідей, теорій, методичних рекомендацій (Дунаєва О., 2006). Технологічний підхід уможливорює виявлення практичних аспектів розв'язання досліджуваної проблеми як персоніфікований вираз у педагогічній технології (на міждисциплінарному рівні) та технології навчання (у межах конкретних навчальних дисциплін); до сутнісних ознак технологічного підходу належить: планування, аналіз цілей, наукова організація освітнього процесу, вибір методів, засобів, матеріалів, які відповідають цілям і змісту в інтересах підвищення ефективності навчання студентів основам художнього проектування; стандартизація, уніфікація процесу навчання, можливість його відтворення відповідно до заданих умов (проектувальність), а також контроль (діагностичність цілей); забезпечення гарантованої результативності, ефективності освітнього процесу, відтворюваності його результатів (Курач М., 2016).

Під педагогічними принципами розуміють систему основних вимог до навчання і виховання, дотримання яких дає змогу ефективно вирішувати проблеми всебічного розвитку особистості (Фіцула М., 2010). У педагогіці виокремлюють загальнопедагогічні та специфічні принципи. До загальних принципів організації освітнього процесу відносять: принцип цілеспрямованості; принцип зв'язку навчання з життям; принцип науковості; принцип доступності, врахування вікових та індивідуальних особливостей; принцип систематичності, послідовності; принцип свідомості, активності, самодіяльності, творчості у педагогічному процесі; принцип зв'язку навчання й виховання із суспільно корисною, продуктивною працею; принцип наочності; принцип колективного характеру виховання і навчання; принцип поваги до особистості у поєднанні з розумною вимогливістю до неї; принцип вибору оптимальних методів, форм, засобів навчання і виховання; принцип міцності, усвідомленості і дієвості результатів навчання, виховання і розвитку; принцип комплексного підходу до навчання й виховання (Фіцула М., 2010). Вважаємо доцільним дотримання загальних принципів та виокремлення специфічних, які допоможуть досягнути позитивного результату для розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової

школи. До специфічних принципів відносимо: принцип творчої співпраці, саморозвитку, культуровідповідності, міждисциплінарності, педагогічного проектування. Усі визначені принципи є взаємопов'язаними один з одним та створюють разом із загальнодидактичними принципами оптимальну систему вимог, реалізація яких забезпечить розвиток творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи (рис. 1).

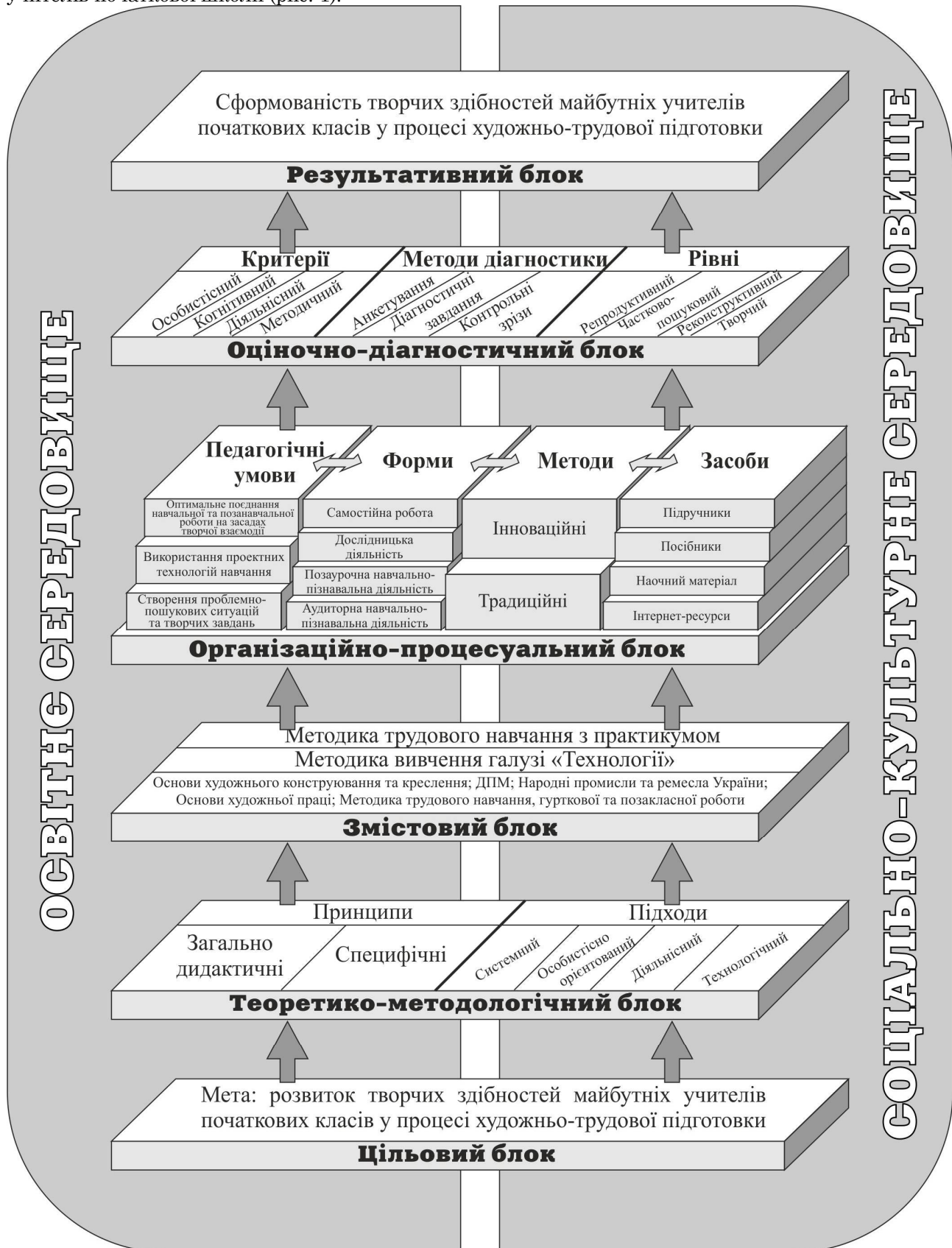

Рис. 1 Структурно-функціональна модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки

Змістовий блок включає теоретичну та практичну підготовку, що представлена дисциплінами: «Методика трудового навчання з практикумом», «Методика вивчення галузі «Технології», «Декоративно-ужиткове мистецтво», «Народні промисли і ремесла України», «Основи художньої праці», «Методика трудового навчання, гурткової та позакласної роботи», «Основи художнього конструювання і креслення».

Організаційно-процесуальний блок містить форми, методи, засоби навчання та педагогічні умови розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи у процесі художньо-трудової підготовки.

Оціночно-діагностичний та результативний блок моделі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкової школи у процесі художньо-трудової підготовки включає критерії, показники, рівні розвитку зазначеної якості, що допоможе здійснити діагностику та оцінити результативність визначених педагогічних умов, таких як: створення проблемно-пошукових, дослідницьких ситуацій та розв'язання творчих завдань, використання проектних технологій навчання, оптимальне поєднання навчальної та позанавчальної роботи на засадах творчої взаємодії.

Обговорення / Discussion. Особливе значення у формуванні творчої особистості майбутнього учителя початкових класів належить дисциплінам мистецького та художньо-трудового спрямування, метою яких є: розвиток вміння у студентів повноцінно сприймати явища мистецтва, суспільного життя, природи; формування творчого мислення, естетичних смаків, розширення світогляду у галузі художньої та народної культури, поглиблення знань; розвиток інтересу до прекрасного в оточенні; вдосконалення моральних, естетичних потреб та інтересів молоді, її естетичних орієнтацій, аналізу мистецьких творів; розвиток емоційності, чуттєво-світоглядного ставлення студентів до навколишнього середовища у всіх його проявах; активізація творчого самовираження студентів (Белова Ю., 2004).

Процес художньо-трудової підготовки майбутніх учителів початкових класів набуває творчого характеру завдяки зверненню до гуманістичного потенціалу творів усіх видів мистецтва. Головною метою якісної художньо-трудової підготовки майбутнього учителя початкових класів є рівень його національної художньої культури, підвищення інтелектуального рівня, активізація творчої ініціативи майбутніх фахівців. Уведення курсів художньо-трудового та мистецького характеру надасть змогу використання на практиці широкого спектру творів народного декоративно-ужиткового мистецтва, що допоможе вихованню творчого підходу до результатів праці, який є домінуючим у вимогах до професійної підготовки вчителя (Оршанський Л., 2008).

За визначенням І. Підласого, «Форми організації навчання (організаційні форми) – це зовнішній вияв узгодженої діяльності вчителя й учнів, який здійснюється у певному порядку та режимі» (Подласый И., 1999). Вони не мають соціальної зумовленості, виникають й удосконалюються у зв'язку з розвитком дидактичних систем. Організаційні форми навчання класифікуються за кількістю студентів, місцем проведення, тривалістю навчальних занять, дидактичною метою тощо. У межах різних організаційних форм навчання викладач забезпечує активну пізнавальну діяльність студентів, переважно використовуючи фронтальну, групову й індивідуальну форми організації навчального процесу.

До організаційних форм навчання належать: лекції, семінарські та практичні заняття, навчальні екскурсії, індивідуальні завдання, консультації, самостійна та науково-дослідницька робота, педагогічна (виробнича) та дипломна практики, курсове і дипломне проектування тощо.

Дидактичні цілі самостійної роботи: закріплення, поглиблення, розширення й систематизація знань, здобутих під час аудиторних занять; самостійне опанування нового навчального матеріалу; формування професійних навичок і вмінь; формування вмінь і навичок самостійної розумової праці; розвиток самостійності мислення, творчого підходу до розв'язання поставлених завдань; самоосвіта (Форми організації навчання. Навчальні матеріали онлайн).

У своїх дослідженнях І. Малкін виділяє чотири типи самостійної роботи: репродуктивного типу – характеризується вмінням оперувати вже набутими знаннями та вміннями; пізнавально-пошукового типу – характеризуються набуттям нових знань; творчого типу, при виконанні яких студенти набувають нові знання; пізнавально-критичного типу – пов'язані з розширенням зв'язком навчання, життя та виробництва (Малкин Н., 1966).

Важливим є використання інноваційних форм організації навчання, а саме:

– ігрові форми – ігри (ділові, інтелектуальні) та ігрові ситуації – це одна з небагатьох форм організації навчання, яка є найбільш цікавою, оскільки саме вони наближають навчальний процес до реального життя, сприяють формуванню практичних умінь і навичок, забезпечують практичну спрямованість навчання;

– групові тренінги – форма навчання, метою якої є передача знань способом теоретичних лекцій, ділових ігор з подальшим аналізом, а також практичних занять, результатом яких є

формування і розвиток деяких умінь і навичок;

– майстер-класи – сприяють формуванню самостійності, здатності організувати та реалізовувати свою діяльність без стороннього керівництва Створення умов для повноцінного прояву і розвитку майстерності його учасників на основі організації простору для професійного спілкування. До основних методичних прийомів майстер-класу належать: індукція, рефлексія, самоконструювання, творче конструювання та ін. (Каньковський І., 2014).

Розвиток творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки значною мірою залежить від правильно підібраних методів здійснення навчальної діяльності. Класичними для вітчизняних педагогів стали класифікації методів навчання, запропоновані А. Алексюком, Ю. Бабанським, В. Бондарем, І. Лернером, М. Скаткіним.

У дидактиці метод навчання – це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети. Методи навчання поділяються на загальні та спеціальні. Загальні застосовуються при вивченні різних навчальних предметів; спеціальні – під час вивчення конкретних дисциплін. Найбільш поширеними і визнаними є методи навчання, які класифікуються за рівнем активності: пасивні й активні; за джерелом одержаних знань: словесні, наочні, практичні; за дидактичними цілями: методи набуття нових знань, формування умінь і навичок та застосування знань на практиці; перевірки й оцінки знань, умінь і навичок (Мойсеюк Н., 2007).

Серед найбільш уживаних методів навчання науковці виділяють такі: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький та ін. Також залежно від особливостей навчально-виховного процесу використовуються методи: розповідь, бесіда, навчальна дискусія, демонстрація та ілюстрація, інструктаж тощо. У процесі художньо-трудової підготовки майбутніх учителів початкових класів для оптимізації шляхів пошуку розв'язання творчих завдань застосовуються: метод «мозкового штурму»; метод морфологічного аналізу; метод фокальних об'єктів; метод створення ідеального образу об'єкта, метод фантазування.

Необхідною педагогічною умовою розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки є використання проектних технологій навчання. Одним із творчих етнопроектів є створення колекції ляльок, які одягнені у комплекси традиційного одягу відповідного регіону України. Проект має науково-теоретичну і практичну цінність. Теоретичне значення передбачає ознайомлення студентів із загальною теорією української народної вишивки, еволюцією художніх засобів вишивок в історичному аспекті, з художніми відмінностями народної вишивки усіх етнографічних зон України, оздобленням українського традиційного одягу. Навчання ґрунтується на засвоєнні студентами знань з історії українського костюму. У процесі оволодіння художньо-проектною грамотою, вирішуючи ситуаційні творчі завдання, відбувається дослідження студентами народного вбрання, деталей крою, декору, певного поєднання усіх компонентів вбрання, що дозволяє простежити його архаїзм та змінність, локальні особливості у загальнонаціональному контексті.

Висновки / Conclusions. Отже, відповідно до поставленої мети та завдань дослідження структурно-функціональна модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки складається із цільового, теоретико-методологічного, змістового, організаційно-процесуального, оціночно-діагностичного та результативного блоків, що виступають як цілісна система, елементи якої взаємопов'язані. Складність поняття творчих здібностей та їх розвитку потребувало теоретичного обґрунтування елементів моделі. Розглянута структурно-функціональна модель не вичерпує усієї багатогранності досліджуваного феномену, однак усі визначені елементи та критерії є найбільш значущими для нашої розвідки. Створена модель дає змогу перейти до наступного етапу нашого дослідження – реалізації цієї моделі під час професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Белова, Ю. Ю. (2004). *Формування національних цінностей у студентів – майбутніх вчителів трудового навчання в процесі художньо-трудової діяльності.* (Автореф. дис. канд. пед. наук). Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ / Bielova, Yu. Yu. (2004). *Formuvannia natsionalnykh tsinnostei u studentiv – maibutnykh vchyteliv trudovoho navchannia v protsesi khudozhno-trudovoi diialnosti* [Inculcating National Values Among Students – Future Teachers of Labor Education in the Process of Artistic and Labor Activities]. (Extended abstract of Candidate's thesis). National Pedagogical Dragomanov University. Kyiv [in Ukrainian]
2. Гончаренко, С. У. (2008). *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям.* Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця». / Honcharenko, S. U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam* [Pedagogical Research: Methodological Advice for Young Scientists]. Kyiv-Vinnytsia: DOV «Vinnytsia» [in Ukrainian]

3. Дунаєва, О. М. (2006). *Особистісно орієнтований підхід як педагогічна умова формування педагогічної креативності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні наукові дослідження – 2006». Т. 6. Педагогічні науки (с. 48–51). Дніпропетровськ: Наука і освіта / Dunaieva, O. M. (2006). *Osobystisno oriientovanyi pidkhid yak pedahohichna umova formuvannya pedahohichnoi kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv u protsesi profesiianoi pidhotovky* [Personally Oriented Approach as a Pedagogical Condition for the Formation of Pedagogical Creativity of Future Teachers in the Process of Professional Training]. Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Modern Scientific Research – 2006». T. 6. Pedahohichni nauky (pp. 48–51). Dnipropetrovsk: Nauka i osvita [in Ukrainian]
4. Зимняя, И. А. (1999). *Педагогическая психология*. Москва: Логос / Zimnyaya, I. A. (1999). *Pedagogicheskaya psikhologiya* [Pedagogical Psychology]. Moscow: Logos [in Russian]
5. Каньковський, І. Є. (2014). *Система професійної підготовки інженерів-педагогів автотранспортного профілю* [Монографія]. Н. Г. Ничкало (Ред.). Хмельницький: ФОП Цюпак А. А. / Kankovskiy, I. Ye. (2014). *Systema profesiianoi pidhotovky inzheneriv-pedahohiv avtotransportnoho profilii* [The System of Professional Training of Engineers-Teachers of the Motor Transport Profile]. [Monohrafiya]. N. H. Nychkalo (Red.). Khmelnytskyi: FOP Tsiupak A. A. [in Ukrainian]
6. Курач, М. С. (2016). *Теоретичні і методичні засади навчання художнього проектування майбутніх учителів технологій*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ / Kurach, M. S. (2016). *Teoretychni i metodychni zasady navchannya khudozhnoho proektuvannya maibutnikh uchyteliv tekhnolohii* [Theoretical and Methodological Principles of Training of Artistic Designing of Future Technology Teachers]. (Extended abstract of Doctor's thesis). National Pedagogical Dragomanov University. Kyiv [in Ukrainian]
7. Малкин, Н. И. (1966). *Педагогика*. Казань: Практика / Malkin, N. I. (1966). *Pedagogika* [Pedagogy]. Kazan': Praktika [in Russian]
8. Мойсеюк, Н. Є. (2007). *Педагогіка*. (5-е вид., переробл. і доповн.). Київ / Moiseiuk, N. Ye. (2007). *Pedahohika* [Pedagogy]. (5th edition Ed). Kyiv [in Ukrainian]
9. Оршанський, Л. В. (2008). *Художньо-трудова підготовка майбутніх учителів трудового навчання* [Монографія]. Дрогобич: Швидко Друк / Orshanskyi, L. V. (2008). *Khudozhno-trudova pidhotovka maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannya* [Artistic and Labor Training of Future Teachers of Labor Education]. [Monohrafiya]. Drohobych: Shvydko Druk [in Ukrainian]
10. Подласый, И. П. (1999). *Педагогика: Новый курс*. Москва: Гуманит. изд. центр «ВЛАДОС». Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. / Podlasyj, I. P. (1999). *Pedagogika: Novyj kurs*. [Pedagogy: The New Course]. Moscow: Gumanit. izd. centr «VLADOS». 1999. Kn. 1 : Obshhie osnovy. Process obucheniya [in Russian]
11. Пушкар, Т. (2013). *Модельовання як теоретичний метод розробки педагогічної технології підготовки вчителів філологічного профілю. Підходи А. С. Макаренка до використання педагогічного моделювання. Витоки педагогічної майстерності. Педагогічні науки, 11, 273–278* / Pushkar, T. (2013). *Modeliuvannya yak teoretychnyi metod rozrobky pedahohichnoi tekhnolohii pidhotovky vchyteliv filolohichnoho profilii. Pidkhody A. S. Makarenka do vykorystannia pedahohichnoho modeliuvannya [Modeling as a Theoretical Method for the Development of Pedagogical Technology for Training Teachers of the Philological Profile. A.S. Makarenko's approaches to the use of pedagogical modeling]. Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Pedahohichni nauky, 11, 273–278* [in Ukrainian]
12. Сисоева, С. О. & Кристопчук, Т. Є. (2013). *Методологія науково-педагогічних досліджень*. Рівне: Волинські обереги / Sysoieva, S. O. & Krystopchuk, T. Ye. (2013). *Metodolohiia naukovo-pedahohichnykh doslidzhen* [Methodology of Scientific and Pedagogical Research]. Rivne: Volynski oberehy [in Ukrainian]
13. Фіцула, М. М. (2010). *Педагогіка вищої школи*. Київ: Академвидав / Fitsula, M. M. (2010). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of Higher School]. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian]
14. *Форми організації навчання. Навчальні матеріали онлайн. Педагогіка. Основи дидактики: конспект лекції*. Взято з http://pidruchniki.com/15100827/pedagogika/formi_organizatsiyi_navchannya#25 / *Formy orhanizatsii navchannya. Navchalni materialy onlain. Pedahohika. Osnovy dydaktyky: konspekt lektsii* [Forms of Training Organization. Training Materials Online. Pedagogy. Basics of didactics: a Lecture Synopsis.]. Retrieved from http://pidruchniki.com/15100827/pedagogika/formi_organizatsiyi_navchannya#25 [in Ukrainian]

Дата надходження статті: «12» лютого 2018 р.

Стаття прийнята до друку: «22» травня 2018 р.

Григор'єва Алла – викладач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Hryhorieva Alla – lecturer of the department of fine and applied arts, handicraft lessons of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Цитуйте цю статтю як:

Григор'єва, А. (2018). Модель розвитку творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів у процесі художньо-трудової підготовки. *Педагогічний дискурс, 24*, 69–75.

Cite this article as:

Hryhorieva, A. (2018). Model of the Development of Creative Abilities of the Future Teachers of Primary Classes in the Process of Art-labor Training. *Pedagogical Discourse, 24*, 69–75.